

**Informacja o sytuacji banków spółdzielczych
i zrzeszających w I kw. 2013 r.**

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

WARSZAWA, lipiec 2013 r.

Spis treści

1	Najważniejsze spostrzeżenia i wnioski	3
2	Charakterystyka ogólna sektora spółdzielczego	4
2.1	Sektor spółdzielczy na tle sektora bankowego.....	4
2.2	Zróznicowanie banków spółdzielczych	4
2.3	Udziałowcy.....	4
2.4	Zatrudnienie i placówki.....	5
3	Bilanse banków spółdzielczych i zrzeszających w kontekście ich wzajemnych relacji	6
4	Należności banków spółdzielczych i zrzeszających.....	9
4.1	Należności od sektora finansowego.....	9
4.2	Należności od sektora niefinansowego	10
4.2.1	Banki spółdzielcze	10
4.2.1.1	Podmiotowy układ należności	10
4.2.1.2	Rodzajowy układ należności.....	11
4.2.2	Banki zrzeszające.....	12
4.2.2.1	Podmiotowy układ należności.....	12
4.2.2.2	Rodzajowy układ należności.....	14
4.2.3	Odpisy i zabezpieczenia	15
4.3	Należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych	15
5	Źródła finansowania.....	15
5.1	Banki spółdzielcze.....	16
5.2	Banki zrzeszające	17
6	Wyniki finansowe i efektywność.....	17
6.1	Efektywność banków spółdzielczych i zrzeszających	18
7	Fundusze własne.....	19
8	Spis wykresów	19
9	Spis tablic	20
10	Aneks. Informacja na temat kredytów preferencyjnych dla rolnictwa w bankach spółdzielczych	21

1 Najważniejsze spostrzeżenia i wnioski

- 1) w I kwartale 2013 r. w bankach spółdzielczych nastąpił duży przyrost depozytów od sektora niefinansowego (głównie od osób prywatnych i rolników indywidualnych) o 5,3 mld zł oraz samorządów o 0,9 mld zł.;
- 2) banki spółdzielcze ulokowały w tym samym czasie 5,5 mld zł w bankach zrzeszających. Należności banków spółdzielczych w bankach zrzeszających wzrosły o 21,6%;
- 3) zobowiązania banków zrzeszających wobec banków spółdzielczych wzrosły o 21,3%, ich udział w pasywach wzrósł do 87,0%;
- 4) depozyty osób prywatnych w bankach spółdzielczych przewyższyły należności od sektora niefinansowego o 6,5% (o 3,2 mld zł);
- 5) banki spółdzielcze nie reagują na zmiany stóp pozostawiając oprocentowanie depozytów osób prywatnych praktycznie bez zmian w stosunku do 2012 r.;
- 6) polityka banków spółdzielczych prowadzi do narastającego deficytu na operacjach z osobami prywatnymi. Deficyt ten jest bezpośrednią przyczyną spadku dynamiki wyniku netto poniżej 100%;
- 7) spadek przychodów wynikający ze zmniejszenia oprocentowania depozytów banków spółdzielczych w bankach zrzeszających został wyrównany zwiększeniem przychodów spowodowanym wzrostem wolumenu tych depozytów;
- 8) przyrost depozytów banków spółdzielczych w bankach zrzeszających, czyli w konsekwencji depozytów sektora niefinansowego i samorządowego w I kwartale 2013 r. został zabezpieczony bonami pieniężnymi NBP;
- 9) w bankach spółdzielczych i zrzeszających nastąpił spadek zysku netto w porównaniu do marca 2012 r., w bankach spółdzielczych o 27,5%, w zrzeszających o 75,1%;
- 10) udział należności zagrożonych od sektora niefinansowego wzrósł w bankach spółdzielczych o 0,1 pp, w bankach zrzeszających o 1,2 pp w stosunku do grudnia 2012 r.;
- 11) fundusze własne banków spółdzielczych i zrzeszających wzrosły w niewielkim stopniu w stosunku do grudnia 2012 r. Współczynnik wypłacalności banków spółdzielczych wyniósł 13,9% (w grudniu 2012 r. 14,8%), banków zrzeszających 10,8% (w grudniu 2012 r. 10,6%).

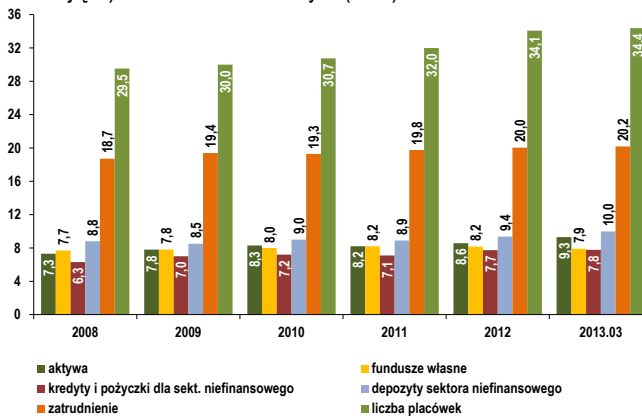
2 Charakterystyka ogólna sektora spółdzielczego

W marcu 2012 r. działały 572 banki spółdzielcze, z czego 206 było zrzeszonych w SGB-Banku SA w Poznaniu, 365 w BPS SA w Warszawie. Jeden bank, tj. Krakowski Bank Spółdzielczy nie jest zrzeszony. Liczba banków, w stosunku do grudnia 2012 r., nie zmieniła się.

2.1 Sektor spółdzielczy na tle sektora bankowego

Udział funduszy własnych sektora spółdzielczego w całym sektorze bankowym zmniejszył się w stosunku do grudnia 2012 r. Natomiast udział aktywów wzrósł o 0,7 pkt. proc. – głównie z powodu dużo większej – niż w bankach komercyjnych – dynamiki depozytów od sektora niefinansowego w bankach spółdzielczych, a w konsekwencji dużego przyrostu depozytów sektora finansowego w bankach zrzeszających, kredytów i pożyczek dla sektora niefinansowego o 0,1 pp, depozytów sektora niefinansowego o 0,6 pp., zatrudnienia o 0,2 pp, liczby placówek o 0,1 pp.

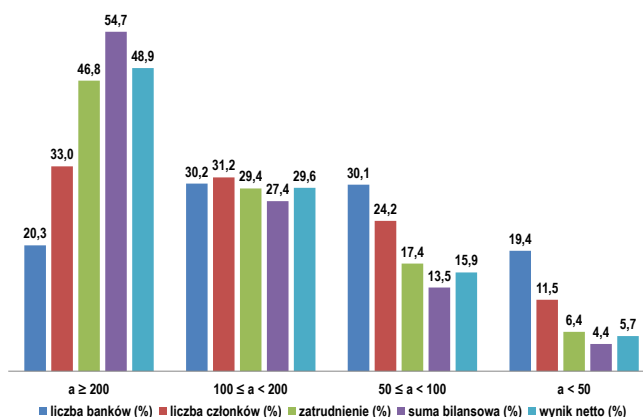
Wykres 2.1 Udział sektora spółdzielczego (banki spółdzielcze i zrzeszające) w sektorze bankowym (w %) – 31.03.2013 r.

2.2 Zróżnicowanie banków spółdzielczych

Dane o podstawowych wielkościach charakteryzujących banki spółdzielcze wskazują na postępujące rozwarstwienie tego sektora. Grupa banków o aktywach powyżej 200 mln zł rozwija się najszybciej i jej udziały w tym sektorze, począwszy od 2010 r. – jeśli chodzi o zatrudnienie, sumę bilansową, wynik finansowy netto, zobowiązania wobec sektora niefinansowego i należności od sektora niefinansowego – rosną. W przypadku pozostałych grup spadają, najsilniej w przypadku banków o aktywach poniżej 50 mln zł.

Wykres 2.2 Udziały grup banków w wybranych wielkościach wszystkich banków spółdzielczych (w %) – 31.03.2013 r.

2.3 Udziałowcy

W marcu 2013 r. liczba udziałowców banków wyniosła 1 044 097 osób w tym 1 040 453 to osoby prywatne. Od marca 2012 r. zmniejszyła się o 16 305 osób, w tym o 15 911 osób fizycznych.

Zmniejszanie się liczby udziałowców następuje przede wszystkim w bankach o sumie bilansowej poniżej 50 mln zł. W tych bankach liczba udziałowców – osób fizycznych zmniejszyła się o 14 025 osób (o 8,5% według stanu z marca 2012 r.). Powody, dla których tak dzieje się są wielorakie:

- porządkowanie rejestrów członków, które rozpoczęło się po wysłaniu ankiet w styczniu 2012 r. W opinii pracowników banków zrzeszających jest to główny powód spadku liczby udziałowców. Proces ten trwa długo ponieważ zwykle wymaga skontaktowania się z udziałowcem, a w wielu przypadkach z jego spadkobiercami;
- podwyższanie wartości jednostki udziałowej – w jednym z banków wskutek 10-krotnego zwiększenia wartości jednostki udziałowej liczba członków – osób fizycznych – zmniejszyła się o ok. 1,5 tys. osób (do 151); podwyższanie to nie jest zjawiskiem powszechnym – przeciętna minimalna wartość udziałów wymagana przez

statuty banków zwiększyła się w stosunku do marca 2012 r. o 4 zł (z 296 do 300 zł), niemniej każdy taki fakt wzbudza zaniepokojenie przynajmniej części udziałowców pozostałych banków;

- niepewność wśród udziałowców co do statusu funduszu udziałowego po wejściu w życie dyrektywy CRDIV i rozporządzenia CRR;
- od wielu lat brak dywidendy lub niewielka dywidenda wypłacana zwłaszcza przez małe banki. To zjawisko również musi być zauważone przez udziałowców, biorąc pod uwagę stosunkowo duże udziały opłacone przypadające na jednego członka banku – osobę fizyczną (spośród tych, które posiadają mniej niż 5% funduszu udziałowego opłaconego): przeciętnie 549 zł; w bankach o aktywach mniejszych niż 50 mln zł jest to 338 zł, w bankach o aktywach większych lub równych 200 mln zł to kwota 939 zł.

Wpływ dużych udziałowców, tj. członków posiadających 5% i więcej funduszu udziałowego, na funkcjonowanie banków spółdzielczych

Tabl. 2.1 Liczba banków z dużymi udziałowcami – 31.03.2013 r.

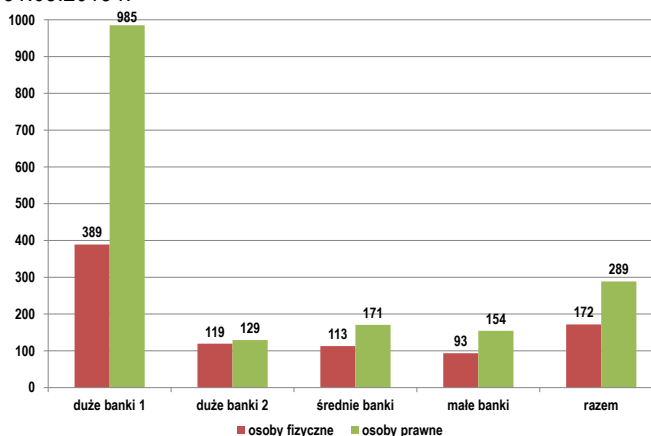
	liczba banków	liczba banków z dużymi udziałowcami
duże banki 1	116	50
duże banki 2	173	44
średnie banki	172	40
małe banki	111	71
razem	572	205

Dywidenda, jak można oczekiwać, ma duże znaczenie zwłaszcza dla udziałowców posiadających 5% lub więcej funduszu udziałowego. Udziałowcy tacy występują w 205 bankach, zaś jest ich 523, w tym 363 to osoby fizyczne. Wykresy 2.3 i 2.4 pokazują, że mogą oni mieć znaczny wpływ na strategię działania banków, zwłaszcza najmniejszych, których fundusze udziałowe są niewielkie. Z analizy podziału wyniku za 2011 r. nie wynika, żeby banki, których osoby te są udziałowcami, wypłacały istotnie większą dywidendę niż pozostałe. Z analizy wstępnych danych o planowanym podziale wyniku za 2012 r. wniosek jest podobny. Ostateczne dane o podziale są jeszcze w trakcie opracowania, które uwzględniłoby będzie stopień realizacji zalecenia KNF dotyczącego wypłat dywidendy.

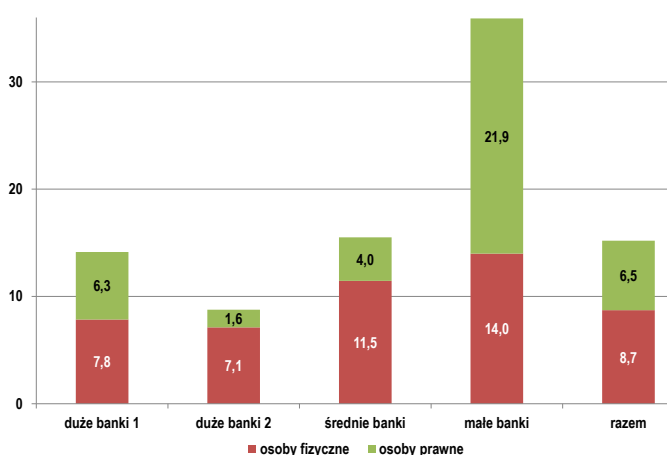
2.4 Zatrudnienie i placówki

Zatrudnienie w bankach spółdzielczych wzrosło o 1,1% (do 33 060 etatów) na koniec marca 2013 r. w stosunku do marca 2012 r. Zatrudnienie wzrosło zarówno w centralach (o 1,2%), jak i w pozostałych placówkach (o 1,1%). Przeciętne zatrudnienie wyniosło 57,8 etatu (w bankach o aktywach większych lub równych 200 mln zł 133,5 etatu, w bankach o aktywach mniejszych niż 50 mln zł 18,9 etatu). Liczba placówek wzrosła o 153 (do 4785).

Wykres 2.3 Przeciętne zaangażowanie w funduszu udziałowym członków posiadających 5% lub więcej kwoty funduszu (tys. zł) – 31.03.2013 r.

Wykres 2.4 Odsetek funduszu udziałowego przypadającego na członków posiadających 5% lub więcej kwoty funduszu (%) – 31.03.2013 r.

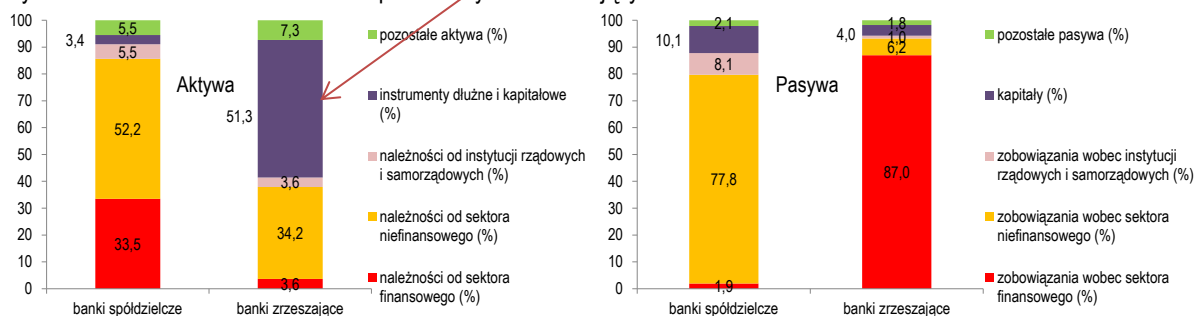
3 Bilanse banków spółdzielczych i zrzeszających w kontekście ich wzajemnych relacji

Banki spółdzielcze
 Przyrost aktywów o 7,6% (do 92,3 mld zł) w stosunku do grudnia 2012.
 Kwota przyrostu: 6,5 mld zł, z czego 5,3 mld zł to zobowiązania wobec sektora niefinansowego (osoby prywatne i rolnicy) oraz 0,9 mld zł to samorzady; 5,5 mld zł ulokowane w bankach zrzeszających.

Banki zrzeszające
 Przyrost aktywów o 17,9%, (do 35,4 mld zł), kwota przyrostu (5,4 mld zł) w całości ulokowana w bonach pieniężnych NBP.
 Udział zobowiązań wobec sektora finansowego (głównie banków spółdzielczych) wzrósł do 87,0% aktywów (z 84,6% w grudniu 2012 r.)

Przyrost o 8,9 pp w stosunku do grudnia 2012 r.

Wykres 3.1 Struktura bilansu banków spółdzielczych i zrzeszających – 31.03.2013 r.

Równoległa analiza bilansów i rachunków wyników banków spółdzielczych i zrzeszających wskazuje na następujące fakty:

- 1) struktura bilansu banków spółdzielczych od końca 2010 r. do 2012 r. włącznie pozostawała stabilna. W ciągu I kwartału nastąpił wzrost udziału należności od sektora finansowego z 29,7% w grudniu 2012 r. do 33,5% w marcu 2013 r. (skutek przyrostu depozytów od sektora niefinansowego) oraz spadek udziału należności od sektora niefinansowego z 55,4% w marcu 2012 r. do 52,2% w marcu 2013 r. (skutek dużo niższej dynamiki należności od sektora niefinansowego – zwłaszcza osób prywatnych – niż dynamiki depozytów sektora niefinansowego);
- 2) w przypadku banków zrzeszających najważniejszymi zmianami były:
 - a. po stronie aktywów spadek udziału należności od sektora niefinansowego (z 39,9% do 34,2) na skutek ich niskiej dynamiki w stosunku do grudnia 2012 r. (101,0%) i dużego przyrostu instrumentów dłużnych (z 42,4% do 51,3%, o 42,6%), zwłaszcza bonów pieniężnych NBP;
 - b. po stronie pasywów duży przyrost udziału zobowiązań wobec banków zrzeszonych: z 84,6% do 87,0%, dynamika 121,3%.

Depozyty osób prywatnych w bankach spółdzielczych przewyższyły należności od sektora niefinansowego

- 3) depozyty osób prywatnych w bankach spółdzielczych wyniosły w marcu 2013 r. 52,3 mld zł (w stosunku do grudnia 2012 r. wzrost o 8,3%), czyli więcej o 3,2 mld zł niż wszystkie należności od sektora niefinansowego, zaś należności banków spółdzielczych od sektora finansowego (ponad 95% to należności od banków zrzeszających) wyniosły 30,9 mld zł. Wynika z tego, że źródłem nadwyżki lokowanej w bankach zrzeszających są w całości depozyty osób prywatnych;

- 4) w konsekwencji relacja kredytów dla sektora niefinansowego do depozytów tego sektora w bankach spółdzielczych wyniosła w marcu 2013 r. 68,4%, czyli zmniejszyła się w stosunku do grudnia o 4,5 pp. W bankach zrzeszających relacja ta wyniosła 564,0%;

Banki spółdzielcze nie reagują na zmiany stóp pozostawiając oprocentowanie depozytów osób prywatnych praktycznie bez zmian w stosunku do 2012 r.

- 5) przeciętne oprocentowanie depozytów (bieżących i terminowych łącznie) osób prywatnych płacone przez banki spółdzielcze wyniosło średnio w 2012 r. ok. 3,9%, zaś przeciętne oprocentowanie środków utrzymywanych przez banki spółdzielcze w innych bankach (głównie w zrzeszających) wyniosło ok. 4,7% (banki spółdzielcze i zrzeszające rozliczają się według stóp WIBOR/WIBID). W pierwszym kwartale 2013 r. oprocentowanie depozytów osób prywatnych zmniejszyło się o 0,1 pp, czyli w granicach błędu statystycznego, zaś oprocentowanie środków utrzymywanych w bankach zrzeszających zmniejszyło się 0,8 pp, tj. do 3,9%. Możliwym powodem braku reakcji banków spółdzielczych jest fakt, że wiele umów depozytowych jest umowami o stałej stopie procentowej;

Nieracjonalna polityka banków spółdzielczych prowadzi do narastającego deficytu na operacjach z osobami prywatnymi. Deficyt ten jest bezpośrednią przyczyną spadku dynamiki wyniku netto poniżej 100%

- 6) utrzymywanie wysokiego oprocentowania depozytów osób prywatnych, w połączeniu z malejącym popytem na kredyt, zauważalnym również w bankach spółdzielczych, wydaje się być mało racjonalną polityką. Depozyty osób prywatnych są większe niż należności od sektora niefinansowego, z których tylko 21,2% to należności od osób prywatnych. Zatem wysokie oprocentowanie tych depozytów powoduje, że osoby prywatne są dla banków spółdzielczych klientami przynoszącymi deficyt, który pogłębił się od marca 2012 r. (wzrósł o 51,2%);

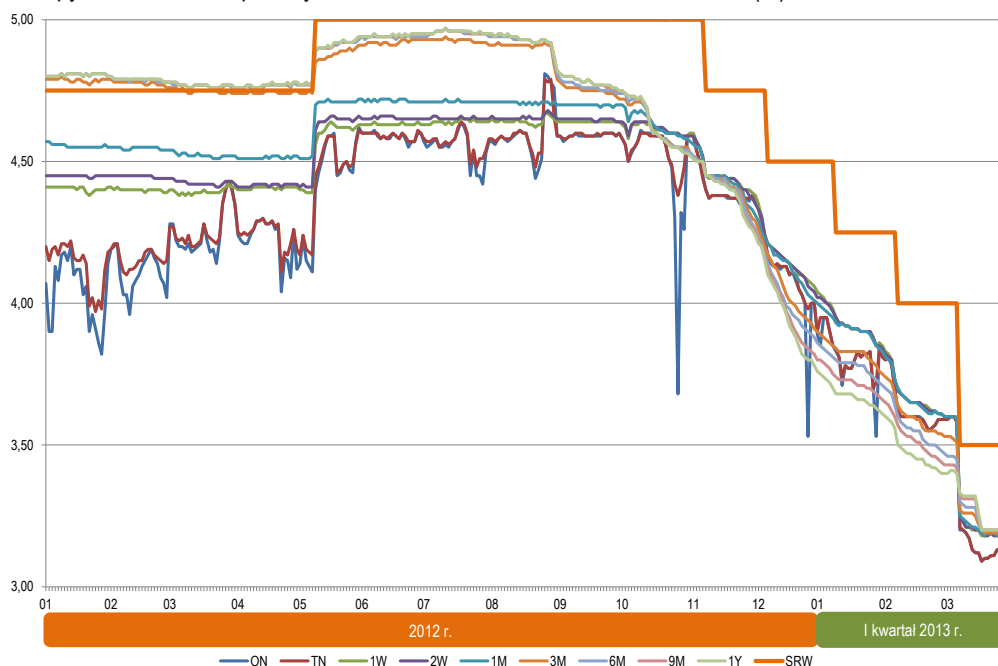
Spadek przychodów odsetkowych wynikający ze zmniejszenia oprocentowania depozytów banków spółdzielczych w bankach zrzeszających został wyrównany zwiększeniem przychodów spowodowanym wzrostem wolumenu tych depozytów

- 7) mimo spadku poziomu stóp WIBID w I kwartale 2013 r. uzyskany wynik odsetkowy od banków zmniejszył się tylko o 2,7%. Było to skutkiem dużego i gwałtownego przyrostu należności od banków zrzeszających w ciągu I kwartału 2013 r. o 21,4%, tj. o 5,5 mld zł w stosunku do grudnia 2012 r. Przyrost wolumenu wyrównał skutki spadku oprocentowania depozytów bankach zrzeszających.

Doprowadziło to do sytuacji, w której wynik odsetkowy od banków stał się największą częścią wyniku odsetkowego banków spółdzielczych¹: 30,3% w 2012 r. oraz 33,1 w marcu 2013 r., zaś w bankach zrzeszających zbliżył się do poziomu trudnego do zaakceptowania: minus 248,7% w 2012 r. i minus 240,0% w I kwartale 2013 r.

¹ Po przesunięciu dopłat do oprocentowania kredytów preferencyjnych z sektora budżetowego do rolników indywidualnych największą częścią wyniku odsetkowego banków spółdzielczych stanie się wynik odsetkowy od rolników.

Wykres 3.2 Stopy WIBID² oraz stopa redyskonta weksli w 2012 r. i w I kwartale 2013 r. (%)

**Przerzucanie ryzyka na banki
zrzeszające nie chroni przed
spadkiem wyników**

Jest oczywiste, że polityka przerwania ryzyka biznesowego na bank zrzeszający – nie może być długo utrzymywana z dwóch powodów: nie uchroniła banków spółdzielczych przed dużym spadkiem wyników w I kwartale 2013 r., pogarsza natomiast sytuację banków zrzeszających, których banki są właścicielami, ze wszystkimi konsekwencjami z tego wynikającymi.

**Przyrost depozytów sektora
niefinansowego w I kwartale 2013 r.
zabezpieczony bonami pieniężnymi NBP**

Warto podkreślić też, że cały przyrost depozytów sektora niefinansowego w I kwartale 2013 r. został zabezpieczony bonami pieniężnymi NBP. Jest to szczególnie ważne ponieważ ani banki zrzeszające, ani spółdzielcze nie uniosą ciężaru wysokich kosztów odsetkowych depozytów sektora niefinansowego. Oprocentowanie tych depozytów musi zmniejszyć się, co może pociągnąć za sobą ich wycofywanie – ale nie musi – trudno będzie klientom znaleźć równie rentowne i bezpieczne lokaty.

Analizując strukturę bilansu trzeba zwrócić uwagę na jeszcze jeden element, a mianowicie niski udział papierów wartościowych w bilansie banków spółdzielczych (ok. 3,4%). Wskazywałoby to na to, że banki spółdzielcze traktują banki zrzeszające jako z definicji wypłacalne oraz w pełni zabezpieczające płynność banków zrzeszonych. Tymczasem związki między bankami zrzeszonymi, a zrzeszającymi, jakkolwiek bardzo ścisłe, jak wynika to ze wcześniejszych uwag w tym punkcie, nie dostarczają jednak bankom zrzeszonym wystarczających przesłanek – np. w postaci silnych mechanizmów solidarnościowych – do takiego traktowania banków zrzeszających.

² ON – overnight, TN – jednodniowe, 1W – do 1 tygodnia; 2W – do dwóch tygodni, 1M – do 1 miesiąca, 2M – do 2 miesięcy, 3M – do 3 miesięcy; 6M – do 6 miesięcy, 1Y – do 1 roku, SRW – stopa redyskonta weksli NBP.

Wśród papierów wartościowych kupionych przez banki duży udział mają instrumenty dłużne emitowane przez spółki niefinansowe. UKNF rozpoczął badanie zjawiska, w szczególności wiarygodności emitentów.

Możliwe rozwiązanie problemu

Próbą rozwiązania tego problemu w najbliższej przyszłości może być wdrożenie zasad zarządzania płynnością dla grup zrzeszeniowych. Wytyczne w tym zakresie musiałyby dotyczyć obowiązku prowadzenia przez bank spółdzielczy analiz utrzymania odpowiedniej bazy depozytowej, zarówno pod względem wielkości (w odniesieniu do możliwości rozwoju akcji kredytowej na lokalnym terenie oraz w drugiej kolejności do możliwości ich przyjęcia przez bank zrzeszający), jak również pod względem kosztów pozyskania środków. Pricing banków spółdzielczych na lokalnym terenie jest szczególnie istotny, gdyż pozyskanie określonej bazy depozytowej, nieracjonalne z punktu widzenia efektywności, odbija się nie tylko na rachunku wyników tego banku spółdzielczego, ale prowadzi do obniżenia efektywności banku zrzeszającego. Wdrożenie mechanizmu transferu środków w ramach zrzeszenia może mieć pozytywne skutki dla efektywności zrzeszeń, gdyż banki depozytowe będą mogły otrzymywać wyższe oprocentowanie lokat w zrzeszeniu, a banki kredytowe będą mogły pozyskać środki na prowadzenie działalności po niższych kosztach. Wpłyne to również na zmniejszenie presji pozyskania drogich depozytów na rynku lokalnym. Takie mechanizmy nie będą obojętne dla struktury bilansowej banków spółdzielczych i zrzeszających oraz ich wielkości. W przypadku wielu banków posiadających znaczącą nadpłynność, negatywnie wpływającą na rachunek finansowy, nie stanowiącą jedynie zabezpieczenia dla rozwoju akcji kredytowej i wypełnienia norm płynności, będzie to oznaczało potrzebę zmniejszenia pasywów. Kolejnym mechanizmem z obszaru płynności mogącym pozytywnie wpłynąć na strukturę bilansów banków spółdzielczych i zrzeszających oraz ich efektywność jest ustanowienie minimum depozytowego, które determinowałoby z jednej strony utrzymanie optymalnej płynności przez banki spółdzielcze i dobrą efektywność tych środków, z drugiej pozwoliłoby funkcjonować bankowi zrzeszającemu przy niższych kosztach odsetek. Poziom minimalnego depozytu mógłby być ustalany jako jeden współczynnik odnoszący się do pasywów lub sumy bilansowej lub dostosowany do charakterystyki konkretnych banków. Wielkość minimalnego depozytu mogłaby stanowić element realnej kontroli banków spółdzielczych nad rozwojem działalności handlowej banków zrzeszających.

4 Należności banków spółdzielczych i zrzeszających

Należności banków spółdzielczych od trzech sektorów (finansowego, niefinansowego oraz rządowego i samorządowego) wzrosły o 13,6% w ciągu roku, w tym należności zagrożone o 17,2% – ich udział w należnościach ogółem zwiększył się z 3,6% w marcu 2012 r. do 3,7% w marcu 2013 r. Udział należności nieprzeterminowanych zmniejszył się z 94,5% do 93,5%.

Należności banków zrzeszających zwiększyły się w tym samym okresie o 9,0%, w tym należności zagrożone o 60,7%. Udział należności zagrożonych wzrósł z 8,9% w marcu 2012 r. do 13,1% w marcu 2013 r. Udział należności nieprzeterminowanych zmniejszył się z 84,5% do 82,0%.

Należności zagrożone w bankach spółdzielczych i zrzeszających występują niemal wyłącznie w sektorze niefinansowym, w pozostałych dwóch są to wielkości nieistotne.

4.1 Należności od sektora finansowego

Należności banków spółdzielczych od sektora finansowego wzrosły w ciągu roku o 21,6 %, do 30,9 mld zł, z tego 99,4% stanowią należności od banków. Należności zagrożone zmniejszyły się, ich udział również, niemniej ani w marcu 2012 r., ani w marcu 2013 r. nie miały znaczenia.

Należności banków zrzeszających zmniejszyły się w tym samym okresie o 6,9% (do 1,3 mld zł), co potwierdza spadek depozytów sektora niefinansowego w bankach spółdzielczych.

4.2 Należności od sektora niefinansowego

4.2.1 Banki spółdzielcze

4.2.1.1 Podmiotowy układ należności

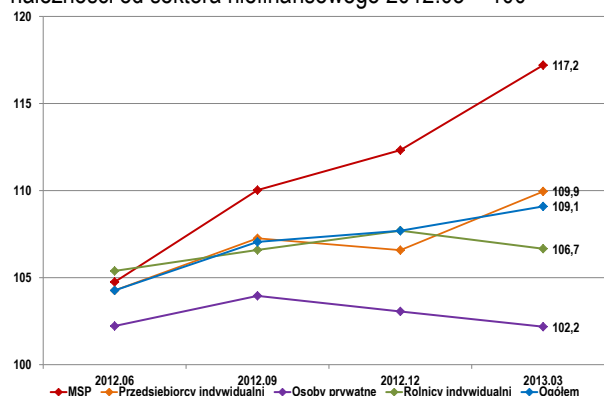
W ciągu roku najszybciej rosły należności od MSP i przedsiębiorców indywidualnych. Należności od obu tych grup klientów stanowiły w marcu 2013 r. 47,4% należności ogółem od sektora niefinansowego. W tych grupach mamy do czynienia z największymi udziałami należności zagrożonych, aczkolwiek dużo mniejszymi niż w krajowych bankach komercyjnych, czy w bankach zrzeszających.

Należności od osób prywatnych zmniejszają się począwszy od września 2012 r. Ich udział w należnościach ogółem również zmniejsza się w ciągu roku (w marcu 2012 r. wyniósł 22,7%, a w marcu 2013 r. 21,2%). Jakość tych należności w bankach spółdzielczych jest porównywalna z jakością w krajowych bankach komercyjnych i niższa niż w bankach zrzeszających.

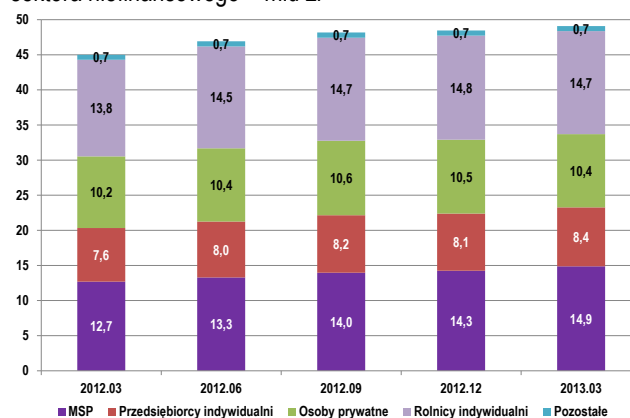
Należności od rolników indywidualnych, jakkolwiek wzrosły w stosunku do marca 2012 r., to zmniejszyły się w stosunku do grudnia 2012 r. Spadku tego nie należy jednak wiązać z czasowym wstrzymaniem dopłat do kredytów preferencyjnych. Chodzi tu o zmniejszenie się wolumenu pozostałych kredytów dla rolników indywidualnych do 93,4% poziomu z grudnia 2012 r. Kredyty preferencyjne wzrosły w stosunku do grudnia 2012 r. o 2,6%.

Jakość należności od rolników indywidualnych przesądza o niższym udziale należności zagrożonych od sektora niefinansowego banków spółdzielczych w porównaniu z krajowymi bankami komercyjnymi i bankami zrzeszającymi.

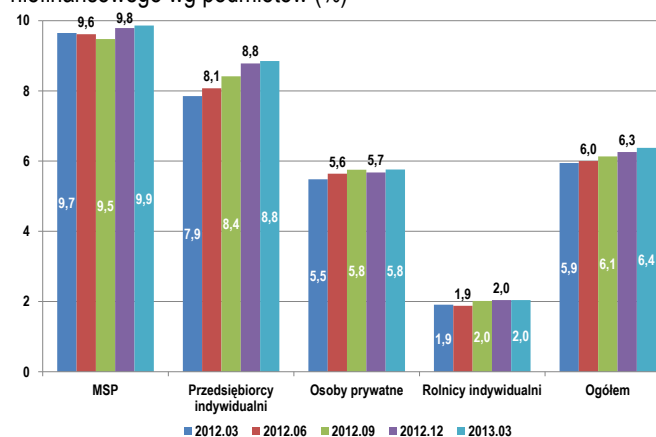
Wykres 4.1 Banki spółdzielcze, wg podmiotów - dynamika należności od sektora niefinansowego 2012.03 = 100

Wykres 4.2 Banki spółdzielcze, wg podmiotów – należności od sektora niefinansowego – mld zł

Wykres 4.3 Banki spółdzielcze – jakość należności od sektora niefinansowego wg podmiotów (%)

4.2.1.2 Rodzajowy układ należności

W układzie rodzajowym zauważyć można szybki wzrost kredytów na pozostałe nieruchomości (łącznie z komercyjnymi, które stanowią niewielki ich odsetek) oraz na nieruchomości mieszkaniowe. Kredyty na nieruchomości stanowią 25,3% należności od sektora niefinansowego.

W obydwu przypadkach jakość tych należności jest porównywalna z ich jakością w komercyjnych bankach krajowych.

Największe znaczenie pod względem ich udziału w portfelu od sektora niefinansowego mają kredyty inwestycyjne (33,5% portfela w marcu 2013 r.). Odznaczają się dobrą jakością.

Również kredyty operacyjne mają duże znaczenie dla banków spółdzielczych (28,0% portfela). Ich jakość jest gorsza, niż wcześniej wymienionych, ale lepsza niż w bankach komercyjnych.

Podobnie, jak w przypadku kredytów dla osób prywatnych zmniejsza się portfel kredytów konsumpcyjnych, świadczy to o spadku przyrostu konsumpcji.

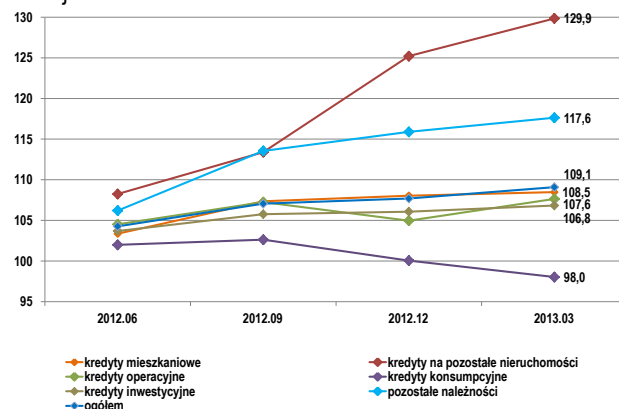
Banki spółdzielcze niechętnie angażują się w drobne kredyty detaliczne

Zarówno analiza kredytów w układzie podmiotowym, jak i rodzajowym pokazuje, że banki spółdzielcze – prawdopodobnie z powodu braku odpowiedniej organizacji oraz odpowiednich systemów informatycznych – angażują się przede wszystkim w kredyty na finansowanie działalności gospodarczej – są to relatywnie duże kredyty i jest ich stosunkowo niewiele. Powielają w ten sposób zachowanie banków komercyjnych z połowy lat 90'. Od tamtej pory banki komercyjne zmieniły jednak strategię wobec osób prywatnych i mimo skłonności osób prywatnych do ograniczania konsumpcji udział kredytów konsumpcyjnych w ich portfelu kredytowym wynosi 14,3% (w bankach spółdzielczych 10,6%).

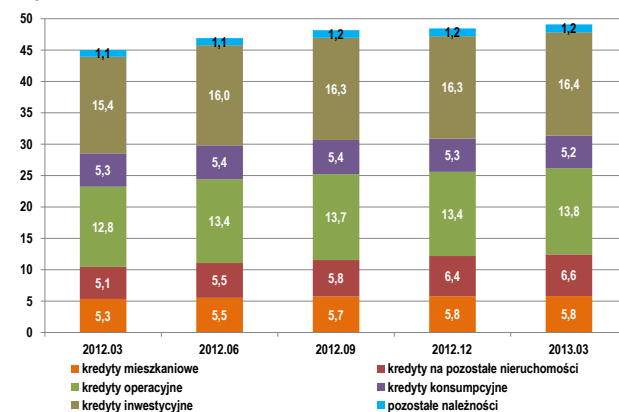
Wzrost udziału tych kredytów w portfelu banków spółdzielczych mógłby być przyczynkiem do trwałego ograniczenia deficytu na operacjach z osobami prywatnymi.

Wydaje się również, że banki spółdzielcze powinny w większym stopniu, niż do tej pory, zainteresować się kredytami mieszkaniowymi. Niewątpliwie wymaga to odpowiednich procedur i przeszkolonych pracowników, ale przykład banków komercyjnych (kredyty mieszkaniowe to 44,8% portfela, w bankach spółdzielczych to 11,8%)

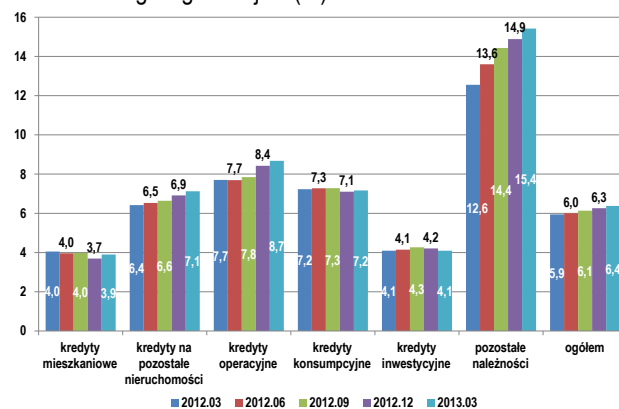
Wykres 4.4 Banki spółdzielcze – dynamika należności wg rodzajów – 2012.03 = 100

Wykres 4.5 Banki spółdzielcze – należności wg rodzajów – mld zł

Wykres 4.6 Banki spółdzielcze – jakość należności od sektora niefinansowego wg rodzajów (%)

dowodzi, że to się opłaca. Odpowiednich fachowców nie musi też zatrudniać każdy bank, równie dobrze może to zrobić wspólnie kilka banków.

Niezbędna jest staranna analiza potrzeb kredytowych terenu działania banków

Analizy tego typu mogą wskazać kierunki specjalizacji banków oraz orientacyjną wielkość aktywów możliwą do zaangażowania na danym terenie. Niemniej, warunkiem wstępnym takiej specjalizacji jest wspólna polityka banków wewnątrz zrzeszenia w zakresie płynności, która wyeliminuje zbędne i kosztowne nadwyżki środków. Specjalizacja taka umożliwiłaby również ewentualne ograniczenie działalności kredytowej banków zrzeszających – odznaczającej się niższą jakością niż w bankach spółdzielczych – co jest częstym postulatem banków zrzeszonych.

4.2.2 Banki zrzeszające

4.2.2.1 Podmiotowy układ należności

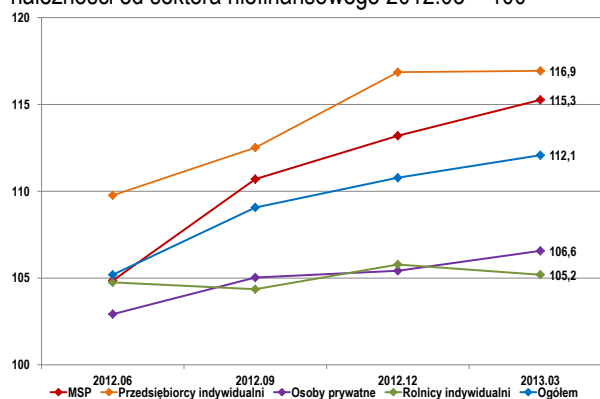
Należności od sektora niefinansowego, w okresie pomiędzy marcem 2012 r. a marcem 2013 r., rosły szybciej w bankach zrzeszających, niż w spółdzielczych. Z jednej strony jest to zrozumiałe, biorąc pod uwagę presję kosztów depozytów złożonych przez banki zrzeszone, z drugiej niepokojące z powodu szybszego wzrostu należności zagrożonych, niż należności ogółem w bankach zrzeszających, tym bardziej, że poziom rezerw tworzonych przez te banki na należności zagrożone jest niższy niż w bankach zrzeszonych, zaś skuteczność zabezpieczeń, sądząc po wynikach działań windykacyjnych banków zrzeszających – o które zapytał UKNF – niewielka.

Udział należności zagrożonych od przedsiębiorców indywidualnych wg stanu na 31.12.2012 r. wyniósł 23,9% tego portfela, podczas gdy ich udział w portfelu ogółem wyniósł 8%. Oznacza to niską jakość kredytów udzielanych przedsiębiorcom indywidualnym, tym bardziej, że zabezpieczenie odpisami kredytów z utratą wartości udzielonych przedsiębiorcom indywidualnym wyniosło tylko 19,5%.

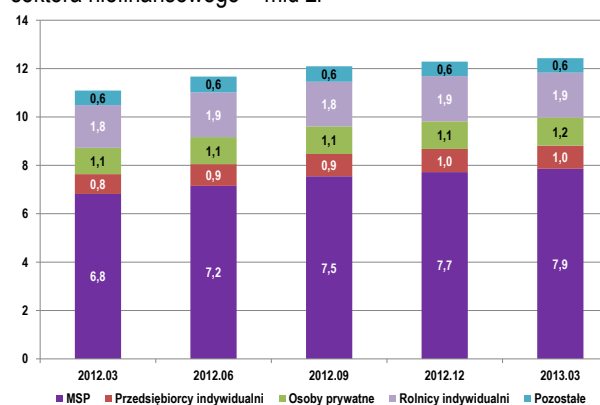
W związku z wysoką szkodowością takich kredytów, UKNF zwrócił się do banków zrzeszających o przekazanie dodatkowych informacji dotyczących zarządzania wyłącznie tym portfelem. W ocenie banków zrzeszających niskie zabezpieczenie kredytów z utratą wartości tego portfela rezerwami celowymi wynika m.in. z przyjętej polityki zabezpieczania takich kredytów uznanymi zabezpieczeniami. Wśród nich banki zrzeszające wyróżniają m.in. gwarancje i poręczenia, hipotekę, zastaw rejestrowy czy przeniesienie praw własności.

Wskazuje to, iż banki zrzeszające stosują standardowe metody zabezpieczenia portfela kredytów. Niemniej, polityka dotycząca poziomu zabezpieczeń i uznawania ich za podstawę pomniejszania rezerw celowych wydaje się być niewłaściwa w kontekście jakości kredytów oraz planowanym przyjęciem przez jeden z banków zrzeszających w najbliższym czasie

Wykres 4.7 Banki zrzeszające, wg podmiotów - dynamika należności od sektora niefinansowego 2012.03 = 100

Wykres 4.8 Banki zrzeszające, wg podmiotów – należności od sektora niefinansowego – mld zł

Międzynarodowych Standardów Rachunkowości, w których nie stosuje się pomniejszania podstawy rezerw celowych. Analiza działalności windykacyjnej banków zrzeszających wskazuje, iż skuteczność postępowań egzekucyjnych jest niska, a przeciętny poziom odzyskanych kwot dochodzonych nie przekracza 10%. Szacowany, przez banki zrzeszające, średni czas postępowania windykacyjnego wynosi 36 miesięcy.

Obydwa banki zrzeszające uczestniczą w konsorcjach z bankami spółdzielczymi. Banki nie mają wypracowanej strategii ograniczenia ryzyka udzielanych kredytów dla przedsiębiorców indywidualnych, wśród działań podejmowanych w tym celu wymieniają:

- szkolenia analityków kredytowych: analiza przypadków, rozpoznawanie i przeciwdziałanie oszustwom kredytowym, kreatywna księgowość – rozpoznawanie, sposoby weryfikacji zabezpieczeń;
- weryfikacja istniejących limitów pod kątem ograniczenia kredytowania w branżach ryzykownych;
- ustanowienie limitów dla nowych klientów;
- podjęcie prac nad sposobem uzależnienia wynagrodzenia od jakości i rentowności portfela,
- weryfikacja listy pośredników współpracujących z bankiem
- zainicjowanie procesu sprzedaży części portfela będącego w administracji Biura Windykacji.

Powyższe, zarówno dane finansowe, jak i zakres odpowiedzi banków zrzeszających dot. zarządzania tym portfelem kredytów wskazuje na słabe przygotowanie banków zrzeszających do udzielania, zabezpieczenia i windykacji takiego rodzaju kredytów.

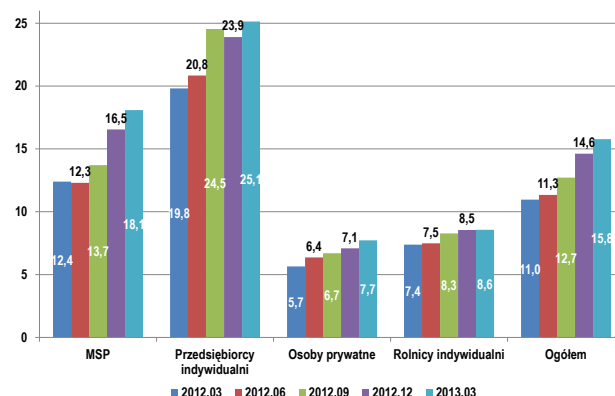
Podobnie, jak w przypadku banków spółdzielczych, najszybciej rosną należności od MSP i przedsiębiorców indywidualnych, te dwie grupy klientów łącznie dominują w strukturze podmiotowej należności od sektora niefinansowego banków spółdzielczych i zrzeszających. Niemniej, należności od tych klientów są również najbardziej ryzykowne i w jednych i w drugich bankach, przy czym w bankach zrzeszających odznaczają się dużo gorszą jakością niż w spółdzielczych. Okazuje się, że nawet działanie w konsorcjach z bankami zrzeszonymi – jak to wynika z badania przeprowadzonego w bankach zrzeszających – nie wpływa istotnie na poprawę jakości ich portfela.

Dużo gorszą jakością w bankach zrzeszających odznaczają się również należności od osób prywatnych i rolników indywidualnych.

Drogie depozyty oznaczają drogie kredyty

Jeśli zważyć, że głównym źródłem finansowania kredytów przez banki zrzeszające są drogie depozyty banków spółdzielczych, to i kredyty udzielane przez banki zrzeszające muszą być drogie. Żeby jednak można było je sprzedać, to muszą być łatwo dostępne. Prawdopodobnie to jest powodem niskiej jakości obsługi kredytów przez część klientów banków zrzeszających.

Wykres 4.9 Banki zrzeszające – jakość należności od sektora niefinansowego wg podmiotów (%)

4.2.2.2 Rodzajowy układ należności

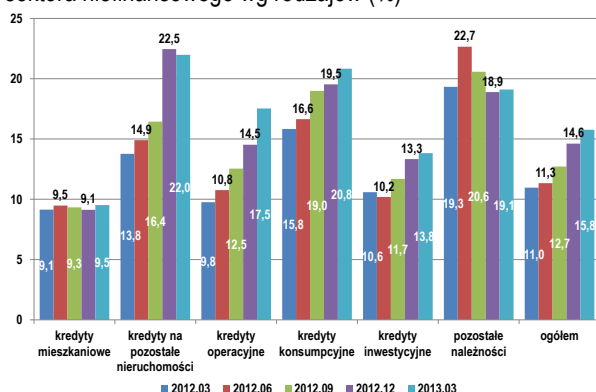
W rodzajowym układzie należności banków zrzeszających dominują kredyty inwestycyjne i operacyjne, które odznaczają się dużą dynamiką.

Duże znaczenie dla obydwu banków mają również kredyty mieszkaniowe i na pozostałe nieruchomości.

Rosną również kredyty konsumpcyjne, co jest zjawiskiem raczej nieoczekiwanym ponieważ w bankach komercyjnych i spółdzielczych wolumen tych kredytów zmniejsza się.

Wszystkie rodzaje kredytów odznaczają się dużymi wskaźnikami udziału należności zagrożonych.

Wykres 4.12 Banki zrzeszające – jakość należności od sektora niefinansowego wg rodzajów (%)

Działalność kredytowa banków zrzeszających jest wypadkową wielu, nieraz przypadkowych, okoliczności

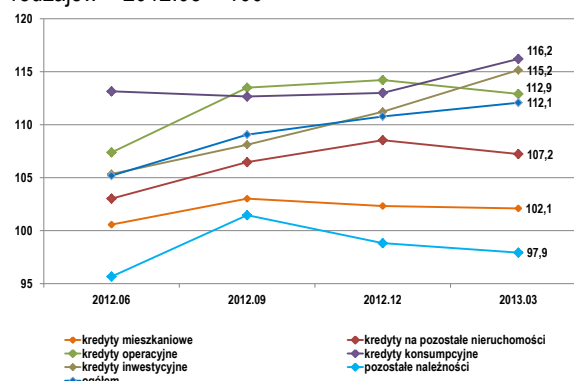
Obserwując działalność kredytową banków zrzeszających, mających już ponad 20 lat stażu na polskim rynku można odnieść wrażenie, że ciągle są one w punkcie wyjścia.

Jest ona wypadkową:

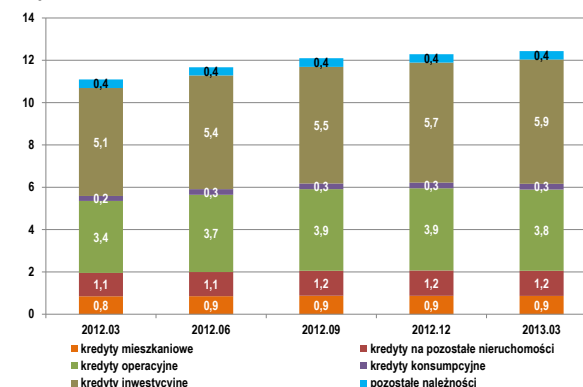
- doraźnych konieczności, o czym świadczy jej rozwój od 2010 r. wywołany koniecznością zainwestowania rosnących depozytów banków zrzeszonych;
- kontrowersji wśród banków zrzeszonych dotyczących jej celowości. Kontrowersje te towarzyszą bankom zrzeszającym od początku ich istnienia i nigdy nie zostały rozstrzygnięte;
- wzorców dotyczących struktury portfela, zarówno podmiotowej, jak i rodzajowej, które są przejęte od założycieli banków zrzeszających, czyli od banków spółdzielczych, a które wcale nie muszą sprawdzać się w działalności tego typu banków.

Splot tych okoliczności jest – obok drogich źródeł finansowania – przyczyną niskiej jakości należności banków zrzeszających. Wydaje się, że po 20 latach działalności i założyciele i zarządy banków zrzeszających powinni podjąć decyzje, co do roli i charakteru banków zrzeszających. Kontynuacja obecnego stanu rzeczy zaczyna być zbyt kosztowna, a i coraz bardziej niebezpieczna z ostrożnościowego punktu widzenia.

Wykres 4.10 Banki zrzeszające – dynamika należności wg rodzajów – 2012.03 = 100

Wykres 4.11 Banki zrzeszające – należności wg rodzajów – mld zł

4.2.3 Odpisy i zabezpieczenia

Odpisy na należności zagrożone są w bankach PSR-owych mniejsze niż w bankach MSR-owych, ale w przypadku zabezpieczeń jest odwrotnie. Suma kwoty odpisów oraz wartości zabezpieczeń w relacji do wartości należności w przypadku banków spółdzielczych jest istotnie wyższa niż w bankach komercyjnych i świadczyłaby o zabezpieczeniu ryzyka prowadzonej działalności nie gorszym niż w przypadku banków komercyjnych.

Tabl. 4.1 Odpisy i zabezpieczenia w stosunku do należności zagrożonych – sektor niefinansowy, 2013.03.31

	odpisy/zagrożone (%)	zabezpieczenia/zagrożone (%)	(odpisy + zabezpieczenia)/zagrożone (%)	udział zagrożonych (%)
Banki spółdzielcze (PSR)	29,9	119,9	149,8	6,4
banki spółdzielcze o aktywach \geq 200 mln zł	26,7	129,9	156,6	7,9
banki spółdzielcze o aktywach \geq 100 i $<$ 200 mln zł	37,0	109,5	146,5	4,4
banki spółdzielcze o aktywach \geq 50 i $<$ 100 mln zł	42,3	53,8	96,1	3,9
banki spółdzielcze o aktywach $<$ 50 mln zł	33,5	105,0	138,6	4,6
banki spółdzielcze o funduszach własnych \geq 5 mln euro	27,3	138,5	165,8	7,9
banki spółdzielcze o funduszach własnych $<$ 5 mln euro	35,4	81,2	116,6	4,5
Banki zrzeszające (PSR)	16,0	129,0	144,9	15,7
Komercyjne banki PSR - bez zrzeszających	27,9	82,3	110,2	27,7
Komercyjne banki krajowe - MSR	58,8	38,5	97,3	8,5
Komercyjne banki krajowe	55,7	43,7	99,4	9,0

W przypadku banków o aktywach między 50, a 100 mln zł, na wyraźnie inne wskaźniki – niż w pozostałych bankach spółdzielczych – dotyczące odpisów i zabezpieczeń wpłynęły 2 okoliczności, które łącznie sprawiają, że średnie relacje odpisów i zabezpieczeń do należności zagrożonych w bankach o aktywach między 50 a 100 mln zł wyglądają inaczej niż w pozostałych bankach spółdzielczych.

Pierwszą z nich jest to, że część banków nie wykazuje zabezpieczeń, które mogą pomniejszać podstawę tworzenia rezerw celowych, a tylko wartość takich zabezpieczeń może być wykazywana przez banki PSR-owe jako kwota możliwa do odzyskania z zabezpieczeń. W tej grupie, banków nie stosujących takich zabezpieczeń jest 90 na 171 (w ogóle takich banków spółdzielczych jest 240 na 572 działających). Banki spółdzielcze nie stosujące takich zabezpieczeń wykazują poziom odpisów na należności zagrożone wyższy niż banki MSR-owe.

Drugą okolicznością jest to, że w grupie banków o aktywach między 50, a 100 mln zł i nie wykazujących zabezpieczeń, o których mowa, znajduje się 29,6% należności zagrożonych (relacja odpisów do należności zagrożonych wynosi 55,2%), a pozostałe banki o takich aktywach (70,4% należności zagrożonych) wykazują zabezpieczenia relatywnie niskie (relacja do należności zagrożonych wynosi 76,4%) przy poziomie odpisów 36,9% należności zagrożonych.

4.3 Należności od sektora instytucji rządowych i samorządowych

Należności banków spółdzielczych od instytucji rządowych i samorządowych wzrosły od marca 2012 r. o 13,0%, do 5,0 mld zł, z tego 97,9% stanowią należności instytucji samorządowych. Należności zagrożone zwiększyły się, ich udział również: z 0,1% do 0,3%, czyli nie miały istotnego znaczenia, podobnie zresztą jak w bankach komercyjnych.

Analogiczna sytuacja wystąpiła w bankach zrzeszających, przy czym znaczenie należności od sektora finansowego jest w tych bankach daleko mniejsze niż w spółdzielczych. Wyniosły one 1,3 mld zł, bez zmian w stosunku do marca 2012 r.

5 Źródła finansowania

Zobowiązania banków spółdzielczych od trzech sektorów wyniosły w marcu 2013 r. 81,0 mld zł i wzrosły w stosunku do marca 2012 r. o 14,8%. Depozyty stanowiły 98,1% zobowiązań.

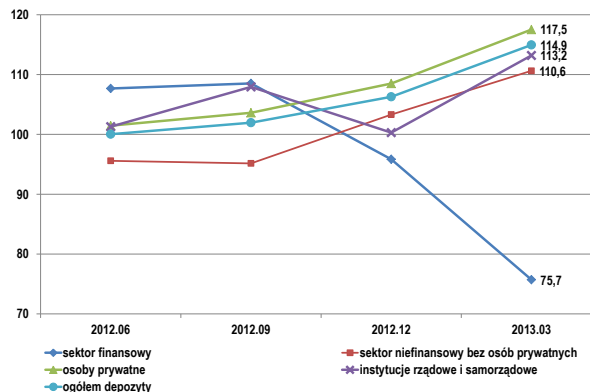
5.1 Banki spółdzielcze

Depozyty w bankach spółdzielczych rosły począwszy od września 2012 r. przy czym największy przyrost nastąpił w I kwartale 2013 r. Najszybciej rosły depozyty osób prywatnych, co było skutkiem, w pierwszy rządzie, wysokiego ich oprocentowania. W 2012 r. oprocentowanie to wyniosło przeciętnie (depozyty terminowe i bieżące) 3,9%, a w I kwartale 2013 r. 3,8%.

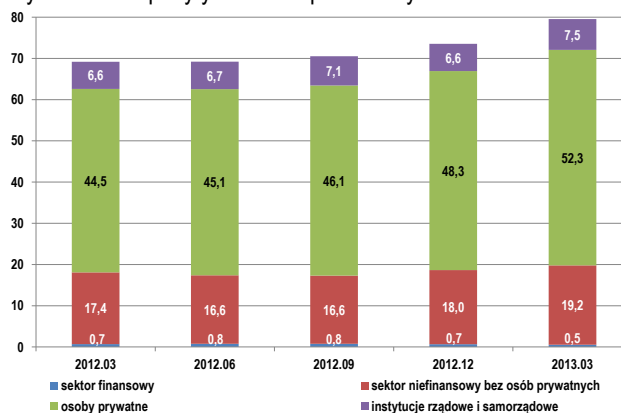
Polityka cen depozytów banków spółdzielczych ułatwia bankom komercyjnym konkurencję na rynku kredytów

Tempo wzrostu depozytów osób prywatnych jest niemal 2-krotnie większe w bankach spółdzielczych niż w komercyjnych, mimo, że te ostatnie odznaczają się nadwyżkami kredytów dla sektora niefinansowego nad jego depozytami. Banki komercyjne finansują jednak część kredytów dla sektora niefinansowego tańszymi depozytami banków zagranicznych, zaś środki, jakie sektor spółdzielczy mógłby ulokować na rynku międzybankowym są za drogie, co jest skutkiem polityki depozytowej banków spółdzielczych, pominiawszy fakt, że fundusze własne banków zrzeszających nie pozwalają na szeroko zakrojoną działalność na rynku międzybankowym. Zatem, pośrednio banki spółdzielcze ułatwiają konkurencji zwiększanie swojej pozycji na rynku kredytów.

Wykres 5.1 Dynamika depozytów banków spółdzielczych – 2012.03 = 100

Wykres 5.2 Depozyty banków spółdzielczych – mld zł

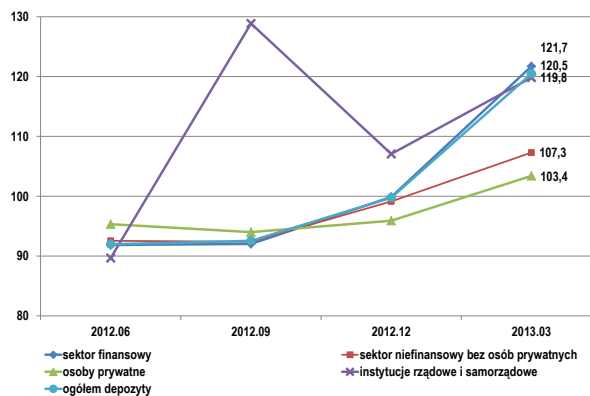

5.2 Banki zrzeszające

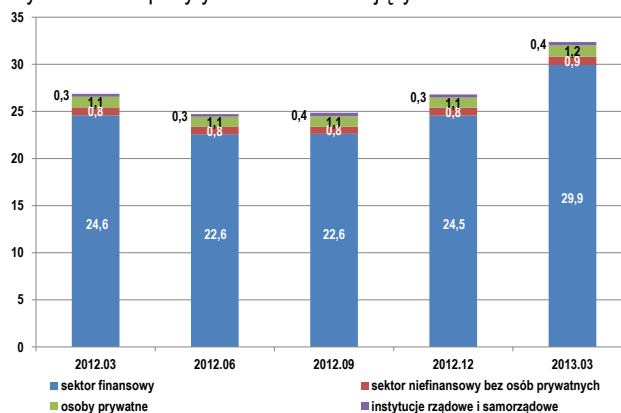
Drogie depozyty od banków spółdzielczych dominują w strukturze depozytów banków zrzeszających

Opisane w pkt 2 relacje pomiędzy bankami spółdzielczymi, a zrzeszającymi znajdują swoje odbicie w depozytach banków zrzeszających. Depozyty banków spółdzielczych stanowią 92,5% depozytów przyjętych przez banki zrzeszające. W zasadzie nie potrzebują one depozytów innych klientów. Potrzebują tylko, żeby depozyty te były tańsze, a jeśli nie, to powinno ich być mniej. W tym miejscu znowu pojawia się dyskutowany już problem wspólnego zarządzania płynnością w ramach zrzeszenia.

Wykres 5.3 Dynamika depozytów banków zrzeszających – 2012.03 = 100

Wykres 5.4 Depozyty banków zrzeszających – mld zł

6 Wyniki finansowe i efektywność

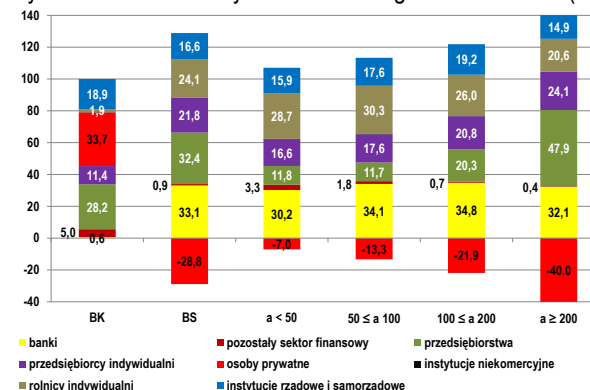
Wynik finansowy netto banków spółdzielczych zmniejszył się w stosunku do I kwartału 2012 r. o 27,5% (do 223,3 mln zł). Dwa banki poniosły stratę w łącznej kwocie 2,3 mln zł. W przypadku 71 banków dynamika wyniku netto była niższa niż 50%, zaś wskaźnik kosztów operacyjnych C/I przekroczył 80% w 94 bankach.

Wynik netto banków zrzeszających zmniejszył się o 75,1% (do 7,3 mln zł).

W bankach spółdzielczych podstawowe przyczyny spadku wyniku netto były następujące:

- spadek przychodów odsetkowych o 1,1% i przyrost kosztów odsetkowych o 11,8% spowodowany wysokimi kosztami depozytów sektora niefinansowego, zwłaszcza osób prywatnych (ujemny wynik odsetkowy od osób prywatnych zwiększył się o 51,1% do minus 227,0 mln zł);
- koszty operacyjne wzrosły więcej (o 2,4%) niż wynik działalności bankowej (zmniejszył się o 7,6%).

Wykres 6.1 Struktura wyniku odsetkowego – I kw. 2013 r. (%)

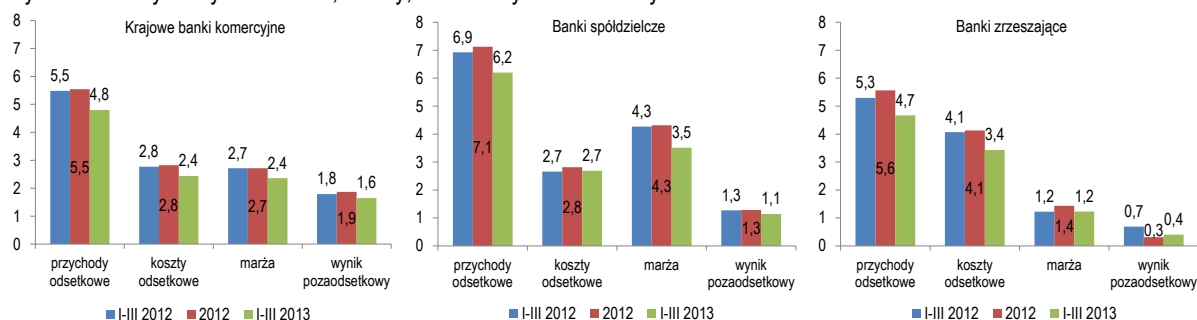

W przypadku banków zrzeszających zasygnalizować trzeba duży spadek wyników finansowych brutto i netto (odpowiednio o 73,1% oraz 75,1%) spowodowany przede wszystkim wysokimi kosztami odsetkowymi od depozytów banków spółdzielczych (wynik odsetkowy od banków stanowi minus 240% wyniku odsetkowego).

6.1 Efektywność banków spółdzielczych i zrzeszających

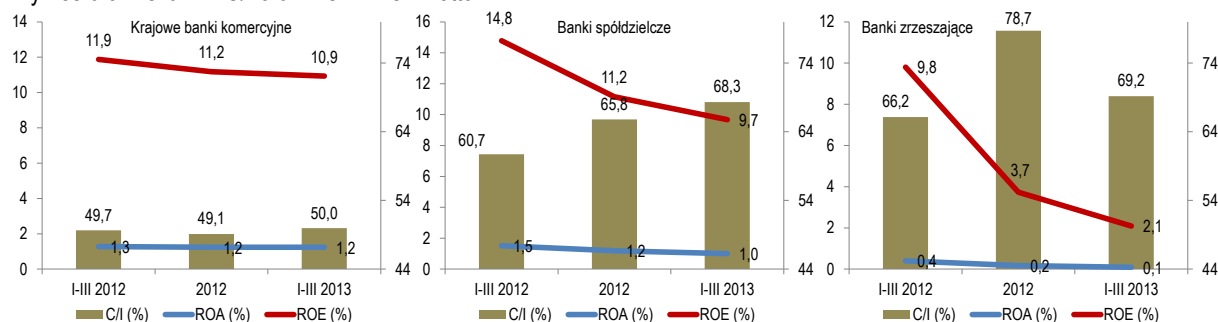
Uwagi w poprzednich punktach każą domyślać się poważnego spadku efektywności i tak się stało, zarówno w przypadku marży, ROA i ROE netto oraz wskaźnika kosztów operacyjnych C/I.

Wykres 6.2 Przychody odsetkowe, koszty, marża i wynik odsetkowy

Spadek marży nastąpił również w bankach komercyjnych ale mniejszy niż w bankach spółdzielczych i zrzeszających.

Wykres 6.3 Wskaźnik C/I oraz ROA i ROE netto

Banki komercyjne zawdzięczają mniejsze spadki wskaźników operacjom jednorazowym dokonany w I kwartale 2013 r. Niemniej, nawet po ich wyeliminowaniu dynamika wyniku netto banków komercyjnych byłaby wyższa o ok. 20 pp, niż średnio w bankach spółdzielczych. Nie ulega zatem wątpliwości, że jakkolwiek sytuacja gospodarcza nie sprzyja bankom (niska inflacja, niskie stopy procentowe, spadek konsumpcji), to w ocenie nadzoru niewłaściwe zarządzanie bilansem było bezpośrednią przyczyną tak dużego spadku wyników.

Niezależnie od tego, wysokie koszty działania nie pozostawiają bankom spółdzielczym dużej marży bezpieczeństwa w sytuacji niskich stóp procentowych i niskiej inflacji – banki spółdzielcze nie są przystosowane do działania w takich okolicznościach.

7 Fundusze własne

Na koniec marca 2013 r. wszystkie banki spółdzielcze spełniały minimum kapitałowe w kwocie 1 mln euro.

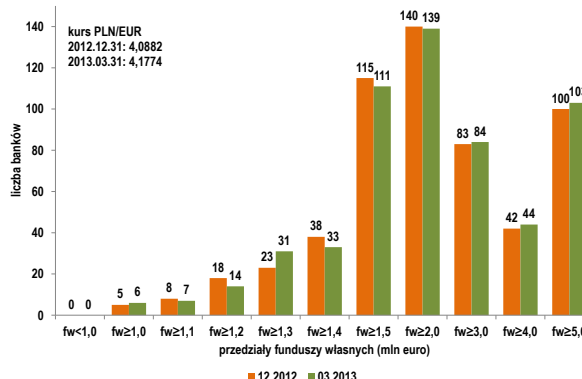
Również wszystkie banki spółdzielcze posiadały współczynnik wypłacalności większy niż 8%. Minimalny współczynnik wyniósł 8,1%, maksymalny 52,5%.

Fundusze własne banków spółdzielczych wzrosły o 4,4% (do 9,0 mld zł) w stosunku do grudnia 2012 r. Wyrażone w euro wzrosły o 2,2% (do 2,2 mld euro).

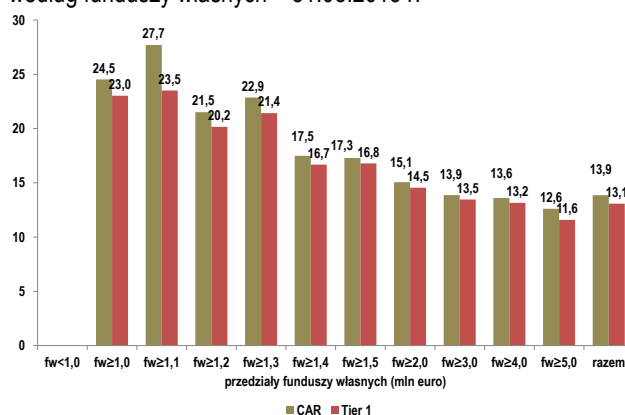
Wykresy 7.2 i 7.3 obrazują kształtowanie się współczynnika wypłacalności według poszczególnych grup banków. Widać wyraźnie, że im mniejszy bank, tym wyższy współczynnik wypłacalności. Małe banki, w większym stopniu niż duże, lokują wolne środki w bankach zrzeczających, nie starając się o zwiększenie akcji kredytowej, która jest obciążona wyższym ryzykiem i generuje większy wymóg kapitałowy, niż lokaty w banku zrzeczającym.

Fundusze własne banków zrzeczających wzrosły o 1,7% (wyrażone w euro zmniejszyły się o 0,5%), w tym fundusze BPS SA zmniejszyły się o 0,4%, zaś fundusze SGB-Bank SA zwiększyły się 5,1%.

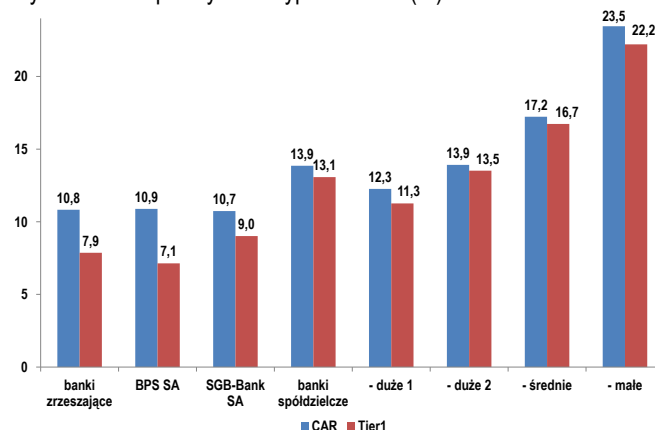
Wykres 7.1 Rozkład liczby banków wg funduszy własnych

Wykres 7.2 Współczynnik wypłacalności (%) banków spółdzielczych według funduszy własnych – 31.03.2013 r.

Wykres 7.3 Współczynniki wypłacalności (%) – 31.03.2013 r.

8 Spis wykresów

Wykres 2.1 Udział sektora spółdzielczego (banki spółdzielcze i zrzeczające) w sektorze bankowym (w %) – 31.03.2013 r.	4
Wykres 2.2 Udziały grup banków w wybranych wielkościach wszystkich banków spółdzielczych (w %) – 31.03.2013 r.	4
Wykres 2.3 Przeciętne zaangażowanie w funduszu udziałowym członków posiadających 5% lub więcej kwoty funduszu (tys. zł) – 31.03.2013 r.	5
Wykres 2.4 Odsetek funduszu udziałowego przypadającego na członków posiadających 5% lub więcej kwoty funduszu (%) – 31.03.2013 r.	5

Wykres 3.1 Struktura bilansu banków spółdzielczych i zrzeszających – 31.03.2013 r.	6
Wykres 3.2 Stopy WIBID oraz stopa redyskonta weksli w 2012 r. i w I kwartale 2013 r. (%)	8
Wykres 4.1 Banki spółdzielcze, wg podmiotów - dynamika należności od sektora niefinansowego 2012.03 = 100	10
Wykres 4.2 Banki spółdzielcze, wg podmiotów – należności od sektora niefinansowego – mld zł.....	10
Wykres 4.3 Banki spółdzielcze – jakość należności od sektora niefinansowego wg podmiotów (%)	10
Wykres 4.4 Banki spółdzielcze – dynamika należności wg rodzajów – 2012.03 = 100	11
Wykres 4.5 Banki spółdzielcze – należności wg rodzajów – mld zł.....	11
Wykres 4.6 Banki spółdzielcze – jakość należności od sektora niefinansowego wg rodzajów (%)	11
Wykres 4.7 Banki zrzeszające, wg podmiotów - dynamika należności od sektora niefinansowego 2012.03 = 100	12
Wykres 4.8 Banki zrzeszające, wg podmiotów – należności od sektora niefinansowego – mld zł	12
Wykres 4.9 Banki zrzeszające – jakość należności od sektora niefinansowego wg podmiotów (%)	13
Wykres 4.10 Banki zrzeszające – dynamika należności wg rodzajów – 2012.03 = 100	14
Wykres 4.11 Banki zrzeszające – należności wg rodzajów – mld zł	14
Wykres 4.12 Banki zrzeszające – jakość należności od sektora niefinansowego wg rodzajów (%)	14
Wykres 5.1 Dynamika depozytów banków spółdzielczych – 2012.03 = 100.....	16
Wykres 5.2 Depozyty banków spółdzielczych – mld zł.....	16
Wykres 5.3 Dynamika depozytów banków zrzeszających – 2012.03 = 100	17
Wykres 5.4 Depozyty banków zrzeszających – mld zł	17
Wykres 6.1 Struktura wyniku odsetkowego – I kw. 2013 r. (%).....	17
Wykres 6.2 Przychody odsetkowe, koszty, marża i wynik odsetkowy	18
Wykres 6.3 Wskaźnik C/I oraz ROA i ROE netto	18
Wykres 7.1 Rozkład liczby banków wg funduszy własnych	19
Wykres 7.2 Współczynnik wypłacalności (%) banków spółdzielczych według funduszy własnych – 31.03.2013 r.	19
Wykres 7.3 Współczynniki wypłacalności (%) – 31.03.2013 r.	19

9 Spis tablic

Tabl. 2.1 Liczba banków z dużymi udziałowcami – 31.03.2013 r.....	5
Tabl. 4.1 Odpisy i zabezpieczenia w stosunku do należności zagrożonych – sektor niefinansowy, 2013.03.31.....	15

Załącznik: Dane i wskaźniki dla grup banków – marzec 2013 r.

Opracowano w Wydziale Analiz i Metodyk

Departamentu Bankowości Spółdzielczej i Spółdzielczych Kas Oszczędnościowo-Pożyczkowych

10 Aneks. Informacja na temat kredytów preferencyjnych dla rolnictwa w bankach spółdzielczych

System sprawozdawczy nie zawiera bezpośrednio danych o należnościach rolników indywidualnych z tytułu tych kredytów, podobnie jak przychodów odsetkowych z tytułu dopłat.

Szacując kwotę należności przyjęto 3 założenia:

- 1) dane o należnościach z tytułu kredytów preferencyjnych dla rolnictwa dostępne w SIS, znajdujące się w pozycji „gospodarstwa domowe”, które stanowią ponad 97% wszystkich kredytów preferencyjnych dla rolnictwa są równe kredytom preferencyjnym dla rolników indywidualnych;
- 2) odsetki od należności banków spółdzielczych od sektora rządowego zaklasyfikowane do pozycji „kredyty i pożyczki” równe są dopłatom do oprocentowania kredytów preferencyjnych, które w sprawozdawczości wykazywane są jako przychody odsetkowe od instytucji rządowych, innymi słowy oznacza to założenie, że banki spółdzielcze nie udzielają kredytów instytucjom rządowym. Dodanie dopłat do kredytów preferencyjnych oznacza ich przesunięcie z sektora budżetowego do niefinansowego (ściślej, do rolników indywidualnych);
- 3) dopłaty ARiMR do kredytów są równe – odpowiednio do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009 r. w sprawie realizacji niektórych zadań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa – 0,6 oprocentowania otrzymywanego przez bank, które nie może przekroczyć 1,5 stopy redyskonta weksli.

Na podstawie powyższych założeń oszacowano zarówno udział kredytów preferencyjnych dla rolników w należnościach od sektora niefinansowego jak i udział wyniku odsetkowego od kredytów preferencyjnych banków spółdzielczych w wyniku odsetkowym banków spółdzielczych (w podziale na grupy według funduszy własnych) w 2012 r. oraz w I kwartale 2013 r.

W 2012 r. 46 banków spółdzielczych nie udzielało kredytów preferencyjnych, a w I kwartale 2013 r. 45.

Biorąc pod uwagę udział przychodów z kredytów preferencyjnych w wyniku odsetkowym banków spółdzielczych – stanowią one istotne źródło ich dochodów. W szczególności dotyczy to banków działających na obszarach wiejskich. Jak wskazują dane zamieszczone w załącznikach 1 – 2, kredyty preferencyjne mają duże znaczenie dla niemal wszystkich banków spółdzielczych, zarówno, jeśli chodzi o ich udział w portfelu kredytowym od sektora niefinansowego, jak i udział w wyniku odsetkowym. Stosunkowo najmniejsze znaczenie mają one dla banków, których fundusze własne przekraczają równowartość 5 mln euro. Na koniec marca 2013 r. banków o funduszach powyżej równowartości 5 mln euro było 103 (na 572 działające), przy czym 2 z nich nie udzielały takich kredytów.

Ograniczenie lub brak istotnej części źródeł finansowania może mieć więc wpływ na zdolność zapewnienia usług finansowych na tym obszarze. Brak możliwości uczestnictwa banków spółdzielczych w kredytowaniu z dopłatami ARiMR spowodowałby obniżenie rentowności placówek, co mogłoby spowodować obniżenie ich liczby, a w konsekwencji utrudniłoby dostęp do rynku bankowego nie tylko gospodarstwom rolnym, ale również małym i średnim przedsiębiorstwom oraz jednostkom samorządu terytorialnego.

Oceniając korzyści ekonomiczne banków, w tym zrzeszających, należy zwrócić uwagę na następujące okoliczności:

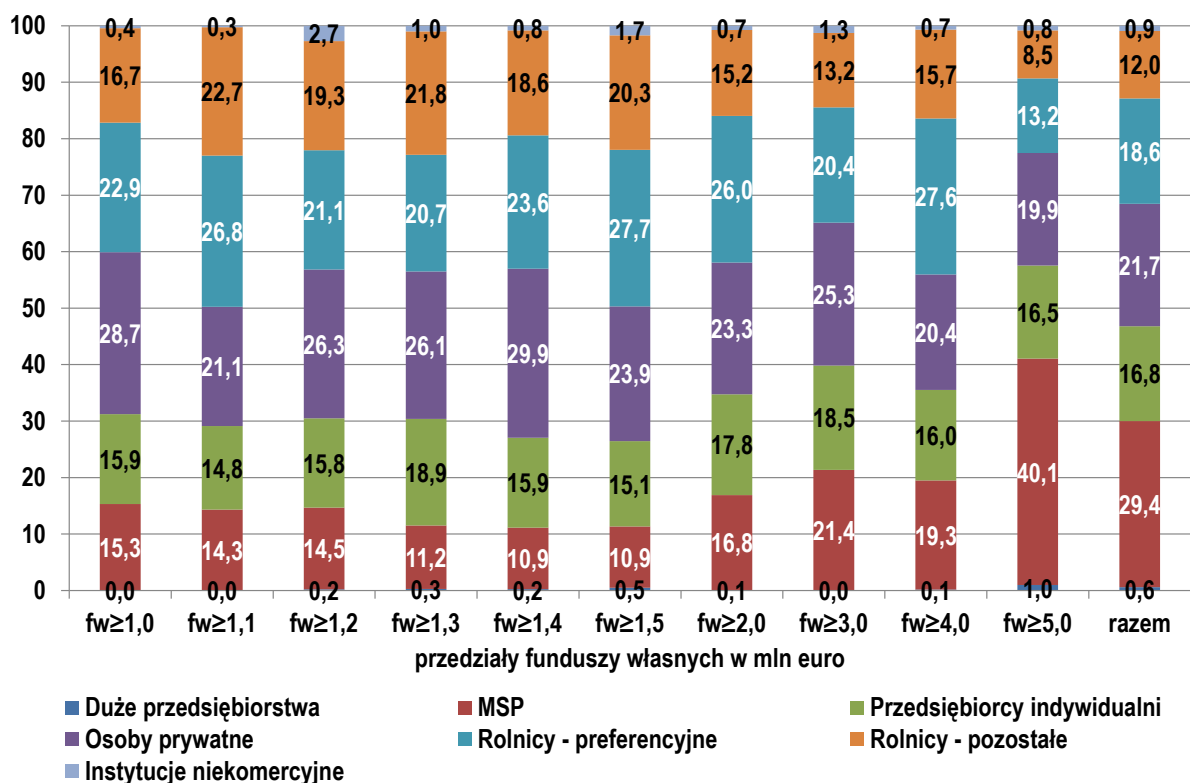
- a) sektor spółdzielczy (banki spółdzielcze i zrzeszające) udziela ok. 68% wszystkich kredytów preferencyjnych dla rolnictwa, same banki spółdzielcze ok. 57%;
- b) w grudniu 2012 r. i w marcu 2013 r. kredyty te angażowały ponad 9 mld zł aktywów (ok 10%) tych banków;

- c) w tych samych okresach kredyty preferencyjne były źródłem – przeciętnie – 21,8% wyniku odsetkowego banków spółdzielczych w 2012 r. i 18,0% w I kwartale 2013 r., stanowiły one w 2012 r. źródło 75,9%, zaś w I kwartale 2013 r. 63,6% wyniku netto;
- d) w bankach spółdzielczych kredyty odznaczają się bardzo dobrą jakością – udział kredytów zagrożonych w kredytach preferencyjnych dla rolników wyniósł w grudniu 2012 r. 1,0%, zaś w marcu 2013 r. 0,9%;
- e) w bankach zrzeszających kredyty preferencyjne stanowiły ok 5,9% aktywów w grudniu 2012 r. i 5,0% w marcu 2013 r. W obydwu przypadkach było to ok 1,8 mld zł. Udział w wyniku odsetkowym wyniósł w 2012 r. 37,3%, zaś w I kwartale 2013 r. 29,7%, natomiast jego relacja do wyniku netto odpowiednio 333,6% oraz 419,3%;
- f) udział wyniku odsetkowego od kredytów preferencyjnych w skonsolidowanym wyniku odsetkowym banków spółdzielczych i zrzeszających wyniósł w 2012 r. 22,7% oraz 19,4% w I kwartale 2013 r.

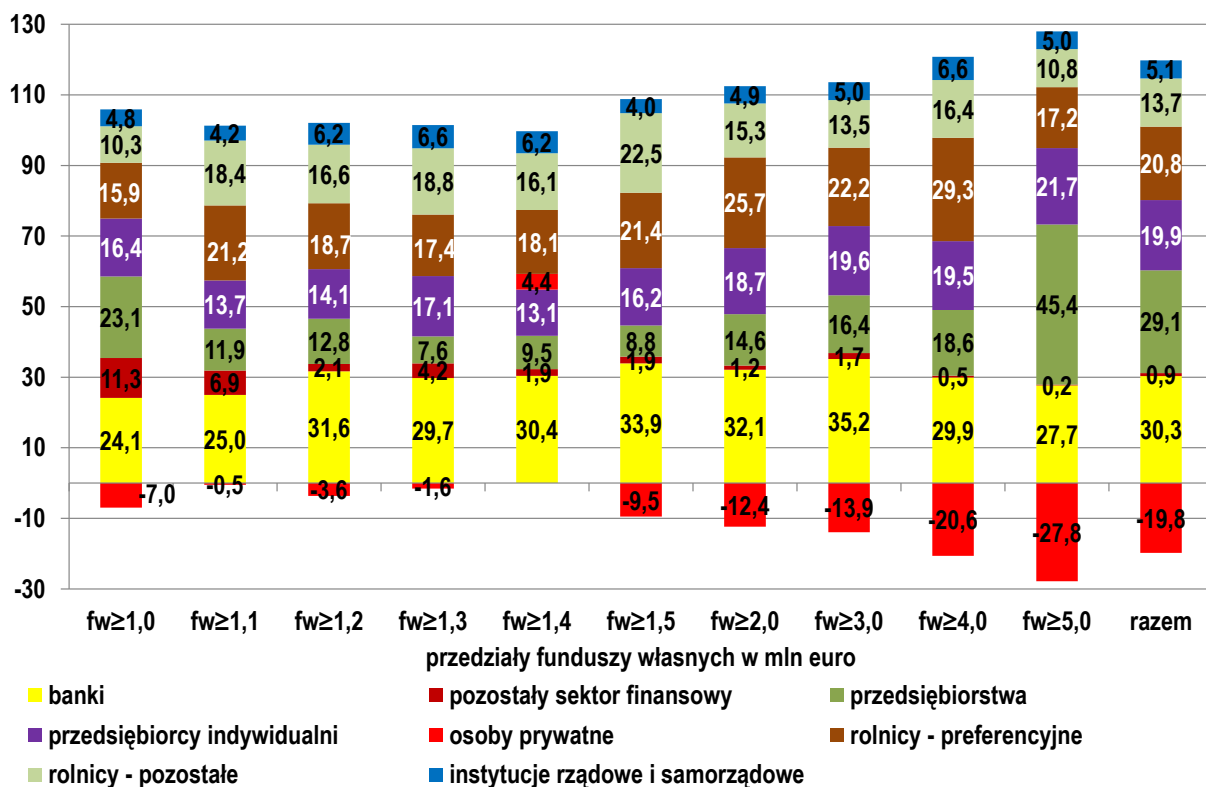
Możliwość zmniejszenia lub wstrzymania dopłat do kredytów preferencyjnych wzbudziła wiele reakcji parlamentarzystów i środowiska bankowego. Komisja Nadzoru Finansowego skierowała w tej sprawie pismo do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz do Ministra Finansów. Ostatecznie Minister Finansów wyraził zgodę na zwiększenie limitu dopłat o 2 mld zł, co nastąpiło pod koniec czerwca 2013 r.

Reasumując, przytoczone informacje wskazują na duże znaczenie kredytów preferencyjnych dla sektora spółdzielczego, zarówno z punktu widzenia wyników banków spółdzielczych i zrzeszających, jak i możliwości generowania popytu na kredyty udzielane przez te banki, a w konsekwencji również i na bezpieczeństwo depozytów w nich ulokowanych.

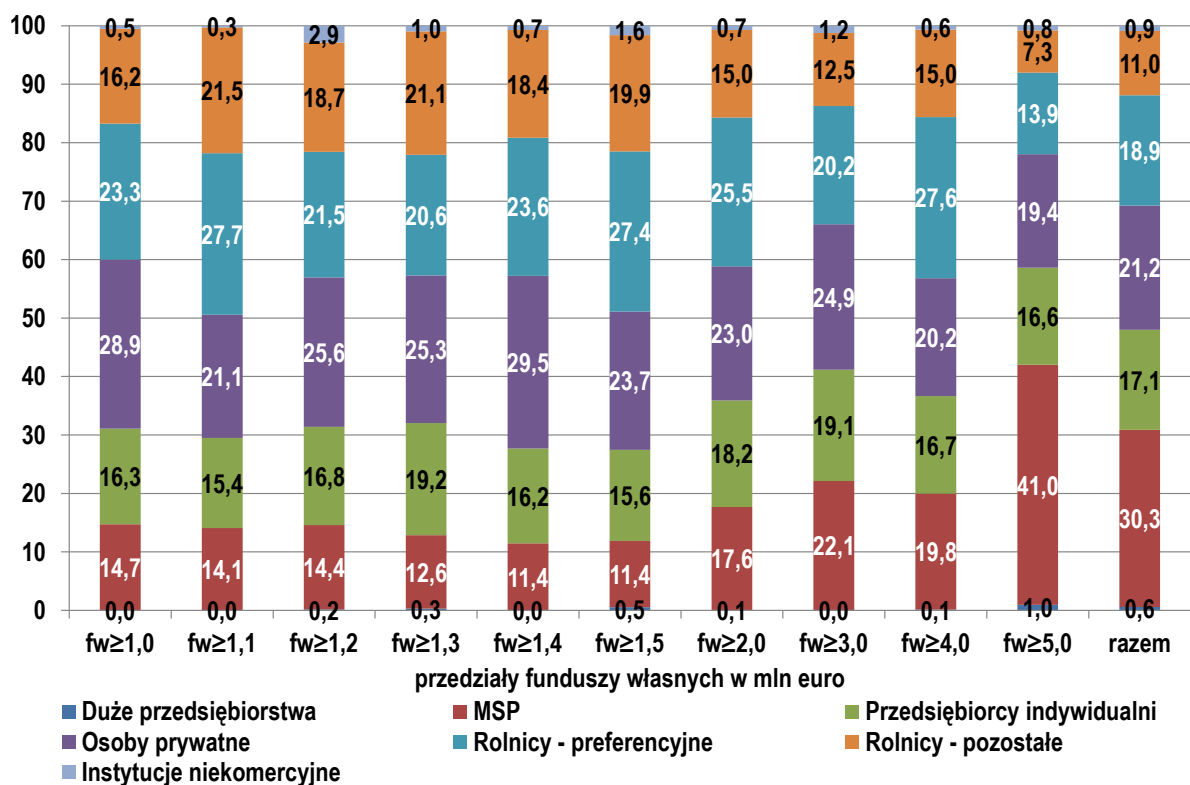
Wykres 1. Struktura należności od sektora niefinansowego banków spółdzielczych, z uwzględnieniem kredytów preferencyjnych, wg funduszy własnych (%) – 31.12.2012 r.

Wykres 2. Struktura wyniku odsetkowego w 2012 r. banków spółdzielczych, z uwzględnieniem kredytów preferencyjnych, wg funduszy własnych (%).

Wykres 3. Struktura należności od sektora niefinansowego banków spółdzielczych, z uwzględnieniem kredytów preferencyjnych, wg funduszy własnych (%) – 31.03.2013 r.

Wykres 4. Struktura wyniku odsetkowego w I kwartale 2013 r. banków spółdzielczych, z uwzględnieniem kredytów preferencyjnych, wg funduszy własnych (%).

